

Inhoud

XI	André Mottart <i>Woord vooraf</i>
XIII	<i>Algemeen programmaoverzicht HSN-31</i>
XV	<i>Chronologisch programmaoverzicht parallele sessies</i>
XIX	<i>Subplenaire lezingen</i>
	Roel van Steensel
XIX	<i>Betrokken lezers in het voortgezet onderwijs: Over de rol van leesmotivatie, woordenschat en leesstrategieën</i>
	Peter Nieuwenhuijsen
XXII	<i>Gesprek met Christiaan Coenraads</i>
	Jan Rijkers & Steven Vanhooren
XXIV	<i>Iedereen taalcompetent! Onderwijs Nederlands in de 21ste eeuw</i>
1	<i>Thematisch programmaoverzicht en beschrijving/presentaties workshops</i>
3	1. Basisonderwijs
	Astrid Geudens (m.m.v. Marjolein Noé & Eline Van Kerckhove)
4	<i>Sterke klanktekenkoppelingen, veel meer dan letters!</i>
	Jantien Smit
8	<i>En nu in rekentaal! Talige ondersteuning bieden in meertalige rekenklassen</i>
	Sylvia Bacchini & Alois Ruitenbeek
12	<i>POL Nieuwkomers. Het Nederlandse aanbod aan nieuwkomers in Arnhem</i>
	Ann Bessemans
17	<i>Lettertipes met stemmetjes</i>
	Monica Koster & Renske Bouwer
21	<i>Het beoordelen van schrijfvaardigheid en het geven van feedback</i>
	Linda Geerlings
25	<i>'Verdiend lezen'. Leerlingen begeleiden bij het begrijpend lezen van complexe teksten</i>
	Eric Besselink & Eline Seinhorst
26	<i>Teksten schrijven in de basisschool: enjoyable én effectief</i>
	Bea Pompert & Gerri Koster
32	<i>Thema's en Taal: een paar apart!</i>

37 2. Lerarenopleiding basisonderwijs

- Michel van Ingen & Nanke Dokter
- 38 *Werken aan vakmanschap van Pabostudenten*
Nynke van der Schaaf
- 42 *Het stimuleren van de ontwikkeling in en door interactie*
Hilde Van den Bossche
- 45 *Grammatica, Literatuur en Lego*
Gertrud Cornelissen & Maddy Caris
- 49 *Bibliotheek en Pabo op weg naar invoering van literaire gesprekken in het basisonderwijs*
Willemijn Zwart
- 53 *Regionale talen inzetten in het basisonderwijs*
Tinneke van Bergen
- 57 *Beter technisch lezen dankzij spelvormen in de instructie*
Hieke van Til & Lisa van der Winden
- 64 *Kunst Dichtbij: kunst dichterbij kinderen en onderwijs*
Heleen Leysen (m.m.v. Marjolein Noé)
- 68 *Leest Vlaanderen zoals Nederland? Vergelijking van technisch lezen aan de hand van de Drie-Minuten-Toets en de AVI-toetskaarten*

73 3. Taalonderwijs 12-18

- Lisanne Bos & Gerdineke van Silfhout
- 74 *Lezen + schrijven = tekstvaardigheid*
Linda Geerlings
- 78 *Het vijffasenmodel – Leerlingen begeleiden bij het schrijven*
Else van Nieuwkerk
- 80 *Debatteren: effectief werken aan alle aspecten van mondelinge taalvaardigheid*
Anneke Wurth, Wilfried Admiraal, Jaap de Jong, Hans Hulshof & Dineke Tigelaar
- 83 *Ontwerpcriteria voor effectief spreekvaardigheidsonderwijs: de rol van feedback*
Nina Vandermeulen (a), Brenda van den Broek, Elke van Steendam en Gert Rijlaarsdam
- 87 *Hoe goed zijn Nederlandse leerlingen in het schrijven van syntheseseteksten? Eerste verslag van peilingsonderzoek naar de schrijfprestaties, schrijfprocessen en schrijfprocesstijl van leerlingen uit vwo-4, -5 en -6*
Willemijn Zwart & Gertjan Baan
- 95 *Schrijven = herschrijven: feedback en schrijfontwikkeling*
Bart Devos & Jordi Casteleyn
- 100 *Improvisatietheater spelen om spreekangst te verminderen*

105 4. Lerarenopleiding secundair onderwijs

- Joke van Balen
- 106 *“Mag ik u onderbreken?” Over hoe je ruimte voor subjectificatie kunt creëren binnen de vakles Nederlands*

- Corina Breukink & Huub van den Bergh
 110 *Hoe begrijpen en lezen beginnende literatuurlezers poëzie in vergelijking met proza? Over hun tekstbegrip, leesaanpak en leeservaringen*
 Esther Arrindell & Gerdineke van Silfhout
 114 *Fictie- en literatuuronderwijs formatief ingestoken: de aanpak in de lerarenopleiding als voorbeeld*
 Jolien Brussen & Floor van Renssen
 118 *Verhalen en gevoelige gesprekken in de klas. Een uitdaging voor het opleiden van leraren Nederlands*

123 5. Hoger onderwijs

- Lieve De Wachter & Jordi Heeren
 124 *Noteervaardigheden in het eerste jaar aan de universiteit. Hoe meten we het en wat is de verhouding tot lees- en woordenschatvaardigheden?*
 Cindy Kuiper
 126 *Genredidactiek in de vakken: een ontwerpgericht onderzoek in het hbo*
 Marike Kwakman
 131 *Competentieprofiel van een Taalontwikkende Docent. Nuttig of overbodig?*
 Pieterjan Bonne, Joke Vrijders & Jordi Casteleyn
 135 *Leren luisteren naar hoorcolleges*
 Nicky Heijne & Ljiljana Vulinovic
 139 *MOOC 'Beter Schrijven' in het hoger onderwijs*
 Lieve De Wachter, Jordi Heeren & Kirsten Fivez
 143 *Kijken naar de taak of naar de schrijver? Een interventiestudie naar het effect van observerend leren en het bestuderen van voorbeeldteksten bij startende universiteitsstudenten*
 Janneke Gerards, An De Moor & Wilma van der Westen
 146 *Nederlands en Engels in het hoger onderwijs. Een openbare bijeenkomst van het Nederlands/Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs*

153 6. Mbo (bso/tso)

- Maarten De Beucker
 154 *Nederlands als zetmeel? 'Leren leren' als bindmiddel voor het gebruik van Nederlands tussen verschillende vakken*
 Tiba Bolle & Inge van Meelis
 159 *Lesgeven aan studenten Nederlands als tweede taal in het mbo*
 Wilma van der Westen
 163 *Naar een schrijfvaardige mbo-professional. Een schrijfleerlijn en een train-the-trainers-bijeenkomst*
 Isabelle Janssens
 167 *Samen-werken, meer kansen. PAV en BeroepsGerichteVorming (BGV) slaan de handen in elkaar*
 Cindy Teunissen & Maud van Druenen
 172 *Grip op dyslexie in het mbo met een nieuw Protocol Dyslexie mbo*

- Erna van Koeven
176 *Contextgericht taal- en leesonderwijs gecombineerd met burgerschapsvorming. Een pilot*
Wilma van Raamsdonk & Marlene Vrijhof
181 *Mbo-studenten lezen wél door deelname aan verhalenwedstrijd Er Was Eens*

185 7. Nederlands in een meertalige context

- Karen Reekmans, Catherine Roden & Kris Nauwelaerts
186 *Vertaalde verbeelding: muzische inspiratie voor taalstimulering in de meertalige klas*
Tiba Bolle
190 *Vluchtelingen in het mbo*
Wilma van der Westen
196 *Wat te doen met lidwoordfouten?*
Charlotte Mostaert
203 *Het voorleesgedrag van ouders in een multiculturele stad*

207 8. Innovatie en digitale geletterdheid

- Roland Bruijn & Henk la Roi
208 *Betekenisvol literatuuronderwijs met behulp van Game Books*
Michel Pijpers
211 *Onderwijs-ICT: Spielerei Vorbei*
Ferdi Schrooten & Jeroen Clemens
216 *Goud zoeken én delven in je familiegeschiedenis*
Nienke Nagelmaeker
219 *Schrijven met de nakijkcommissie*
Jeroen Clemens
222 *Digitale geletterdheid als taalvaardigheid: waarom en hoe doen we dat bij Nederlands*
Sonja van Overmeeren & Hans van Nijnatten
227 *Ze lezen niet... en halen dus lagere cijfers*
Frank Sturuss & Joris van Hamersveld
231 *Leren presenteren met VR*
Maarten Sprenger
234 *Leren zoeken: educatie plus ondersteuning*

239 9. Taalbeschouwing en taalgebruik

- Riek Hazenbosch, Barbara Snel, Peter de Swart, Carly van Tilborg & Nienke Wassenberg
240 *Woorden werken*
Jolien De Decker
244 *De groeiende tussentaligheid in het Vlaamse onderwijs: een kwestie van herkenning zonder erkenning*

- Lieve Knop & Annelies Van Laere
 246 *Taal Actief!*
 Anne Decelle & Jean Jacobs
 248 *Framing? Hoe kritisch denken bij leerlingen bevorderen?*

255 10. Leesbevordering

- Linda Ackermans
 256 *Vakoverstijgend lezen met young adult literatuur*
 Margriet Smits & Marijke Potters
 259 *De keuze van de docent: een workshop over kiezen en beoordelen van jeugdliteratuur*
 Martijn Hensgens
 261 *Vol van Lezen*
 Kees Broekhof
 363 *Een goed boek is de beste methode, ook in het vmbo!*

269 11. Literatuuronderwijs

- Hans Goosen & Sarike Roest
 270 *Praten over romanfragmenten*
 Walter Oussoren
 274 *De roman in Amsterdam. Literatuur over domeingrenzen heen*
 Dennis Van der Kuylen
 278 *Literatuuronderwijs voor de ouders (van morgen)*
 Erwin Mantingh, Theo Witte & Marjolein van Herten
 281 *Multimediaal literair competent: #hoedan?*
 Jordi Casteleyn
 283 *Creëer je eigen poëzie-canon. Op weg naar een wetenschappelijke basis voor poëzie-didactiek*
 Marloes Schrijvers, Tanja Janssen & Gert Rijlaarsdam
 287 *Aandacht voor zelfinzicht en sociaal inzicht in dialogische literatuurlessen: hoe doe je dat?*

293 12. Taal en letterkunde

- Dicky Gilbers
 294 *Muziek en taal begrijpen*
 Jimmy van Rijt
 297 *Als je een hek groen verft, is het uiteindelijk ook groen: de bepaling van gesteldheid op basis van het concept 'predicatie'*
 Dominiek Sandra
 301 *Determinanten van d/t-fouten bij universiteitsstudenten*
 Lars Bernaerts, Veerle Uyttersprot & Kornee van der Haven
 306 *Literatuur, een zaak van belang*

- Feike Dietz & Marjo van Koppen
309 *Rappers van de Gouden Eeuw: integratie van taalkunde en historische letterkunde in het onderzoek en op school*
Nicoline van der Sijs (a) & Lotte Jensen (b)
- 313 *Cultureel erfgoed de klas in*
Johan De Caluwe
- 317 *De Atlas van de Nederlandse taal in een Nederlandse én Vlaamse editie. Toonbeeld van pluricentrisme of betreurenswaardige scheidingsdrang?*
Jan Stroop
- 320 *De onstuitbare opmars van 't Poldernederlands*
- 325 *Acroniemen- en begrippenlijst*